

23.10.2015

Maa- ja metsätalousministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@mmm.fi

Viite: MMM/LVO Luonnos suullisia kuulemistilaisuuksia varten 16.10.2015

LAUSUNTO METSÄHALLITUSLAIN LUONNOKSESTA

Suomen Latu osallistui kutsuttuna Helsingissä 19.10.2015 pidettyyn kuulemistilaisuuteen ja vastaavaan tilaisuuteen Rovaniemellä 23.10.2015.

Suomen Latu tarkastelee Metsähallituslakia virkistyskäytön edistämisen näkökulmasta. Lausumme ja esitämme tilaisuuksissa suullisesti esittämämme lisäksi seuraavaa:

VIRKISTYSKÄYTÖN TERVEYSHYÖDYT JA TALOUDELLINEN MERKITYS HUOMIOITAVA

Jokamiehenoikeuksien ansiosta luonto on Suomessa vapaasti kaikkien saatavilla ja käytettävissä. Kaksi kolmesta suomalaisesta liikkuu luonnossa viikoittain, ja 96 prosenttia vuosittain. Veneilyä harrastaa valtakunnallisten ulkoilutilastojen mukaan noin puolet väestöstä.

Luonnossa liikkumisella on suuri taloudellinen arvo, joka ei näy ympäristöministeriön tai maa- ja metsätalousministeriön tulostavoitteissa. Jos Metsähallituksen tuloutustavoitteissa puhutaan 10 miljoonista euroista, niin liikkumisen lisäämisellä on mahdollisuus säästää UKK-instituutin arvion mukaan sosiaali- ja terveystaloudesta 1-2 miljardia euroa.

Koska miellyttävä luontoympäristö on suuri ulkoilun motivaatiotekijä, ei ole yhdentekevää, miten runsaassa virkistyskäytössä olevia metsiämme hoidetaan.

Luonnon virkistyskäyttö ja alueiden taloudellinen hyödyntäminen ovat useimmiten sovittavissa yhteen, eikä virkistyskäyttö vaadi luonnon museoimista suojelulla. Alueiden siirto tuottoa tavoittelevaan taseeseen vaarantaa nykyisen maksuttoman virkistyskäytön.

23.10.2015

Tällöin alueita hallitaan niistä realisoitujen välittömien eurojen kautta ja uhkana on, että osa virkistyskäytöstä vaikeutuu ja muuttuu tavalla tai toisella maksulliseksi.

Rahallinen suora tuottovaade on huono huomioimaan alueiden tuottamia aineettomia arvoja ja euroissa vaikeammin mitattavia hyvinvointivaikutuksia.

Virkistyskäyttö on kirjattu lakiin periaatetasolla hyvin *6 § Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet*.

LAINMUUTOKSET JA TASESIIRTOJEN PERUSTELUT

Lakimuutosta on perusteltu koko vireillä olo ajan Euroopan unionin kilpailuneutraliteetti-vaatimuksella ja tänä vuonna lisäksi Sipilän hallitusohjelman kirjauksella:

”Uudistetaan Metsähallituksen lainsäädäntö vastaamaan EU:n vaatimuksia ja selkeytetään sen johtamisjärjestelmä.”

Eduskunnan hyväksymässä Metsäpoliittisessa selonteossa (VNS 1/2014 vp) on lueteltu tavoiteltavat hyödyt:

”Hyödyt: taloudellinen kasvu, arvonlisäys, asiakaslähtöisyys, uusiutuvuus, uudet työpaikat, biotalouden kasvu, monipuoliset ekosysteemipalvelut ja niiden hyödyntäminen, luonnon monimuotoisuus, resurssitehokkuus, metsien virkistyskäytön kasvu”

Sipilän hallitusohjelmassa on myös sitouduttu näiden tavoitteiden edistämiseen:

”Toteutetaan kansallista metsästrategiaa.”

Suomen Latu katsoo, että lakiluonnos ei edistä tasapainoisesti eduskunnan hyväksymässä Metsäpoliittisessa selonteossa asetettuja tavoitteita ja että hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden rinnalla on lainvalmistelussa muutettu Metsähallitusta siten, että luonnon virkistyskäytön edistäminen vaikeutuu ja virkistyskäytön painoarvo vähenee.

23.10.2015

VIRKISTYSKÄYTÖN EDISTÄMINEN METSÄHALLITUKSESSA

Julkisessa keskustelussa Metsähallituksen Luontopalveluita on yksinkertaistaen kuvattu lähinnä suojelualueiden hoitajaksi. Vuonna 2014 kuitenkin noin puolet Luontopalveluiden bruttomenoista kohdentui luonnon virkistyskäyttöön. Ympäristöministeriön hallinnonalalta tämä oli 16,9 milj. euroa ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta 4,3 milj. euroa.

Suomen Latu pitää hyvin perusteltuna, että lakiluonnokseen *6 § Julkiset hallintotehtävät* on kirjattu oma erillinen tehtävä *3) luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen*. Esitämme seuraavassa tämän kohdan täydentämistä.

6 § JULKISET HALLINTOTEHTÄVÄT

Suomen Latu katsoo, että Metsähallituksen Luontopalveluiden rooli tulee nähdä sekä suojelupalveluiden että virkistyskäyttöpalveluiden tuottajana ja edistäjänä.

Valtioneuvosto on Kansallisessa metsästrategiassa 2025 asettanut yhdeksi tavoitteeksi, että:

”Metsien virkistyskäyttö ja terveysvaikutukset kasvavat ja metsät ovat kaikkien saavutettavissa.”

Suomen Latu esittää, että *6 § Julkiset hallintotehtävät* lakiin kirjataan tämä metsästrategian kasvutavoite lisäämällä kohtaan 3 sanat *”ja edistäminen”* seuraavasti:

3) luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen ja edistäminen;”

23.10.2015

7 LUKU METSÄHALLITUKSEN TALOUS JA 26 § JULKISTEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITOON TARKOITETTU OMAISUUS

Suomen Latu pitää johdonmukaisena, että Luontopalveluiden hallinnassa ovat kaikki julkisiin hallintotehtäviin kuuluvat alueet. Lakiluonnoksen 5 § eritellään lait, joihin tehtävät perustuvat. Edelleen 16 § *Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön tehtävät* eritellään myös virkistyskäyttö selkeästi:

4) hoitaa luonnon virkistyskäytön, kulttuuriomaisuuden vaalimisen sekä luontotyyppeiden ja lajien suojelun tehtäviä Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion maa- ja vesialueilla.

Oma pääoma ja muu omaisuus on eritelty 26 § seuraavasti:

”Julkisia hallintotehtäviä varten Metsähallituksen hallinnassa on valtion omistamia luonnonsuojelualueita ja erämaa-alueita, muita suojelutarkoitukseen osoitettuja tai hankittuja alueita sekä muuta julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista omaisuutta. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus kuuluu Metsähallituksen muuhun omaan pääomaan”

Lainkohdan muotoilu rajaa perusteettomasti virkistyskäyttöön osoitetut ja Ulkoilulain (606/1973) perusteella perustetut alueet.

Suomen Latu esittää, että

26 § Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus lisätään lain § 5 seuraten kohdan hallintalistaukseen valtion retkeilyalueet seuraavasti:

”Julkisia hallintotehtäviä varten Metsähallituksen hallinnassa on valtion omistamia luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita muita suojelutarkoitukseen osoitettuja tai hankittuja alueita sekä valtion retkeilyalueita ja muuta julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista omaisuutta.”

Suomen Latu esittää, että

Metsähallituksen kaikki ei-tuottovaateen alainen omaisuus säilytetään Luontopalveluiden taseessa.

23.10.2015

VALTION RETKEILYALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Valtion ulkoilulain mukaisesti perustettuja retkeilyalueita tulee kehittää tulevasta Metsähallituksen organisaatiosta riippumatta. Tällä hetkelle valtion retkeilyalueiden hajautunut vastuunjako on johtanut siihen, että niiden kehittäminen on jätetty Evon retkeilyalueen suurleirialuetta lukuun ottamatta hyvin vähälle. Nykymalli ei tue alueiden kasvava virkistyskäyttöä.

Suomen Latu pitää erittäin tärkeänä, että alueet nähdään nimenomaan retkeilyalueina, joilla on oma tehtävänsä talousmetsien ja suojelualueiden rinnalla. Retkeilyalueiden hakkuutulot voidaan muutoksen jälkeen käyttää suoraan alueiden kehittämiseen.

Suomen Latu esittää, että

retkeilyalueet siirretään Luontopalveluiden taseeseen edelleen kehitettäväksi retkeilyalueina virkistyskäytön ehdoilla ja

lakiin kirjataan 16 § Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön tehtäviin valtion retkeilyalueiden kehittäminen ulkoilulain mukaisesti.

LUONNONVARASUUNNITELMAT JA LAAJA KANSALAIK- JA SIDOSRYHMÄKUULEMINEN

Suomen Latu pitää myönteisenä, että lakiluonnoksessa olevaa laajaan kansalais- ja sidosryhmäkuulemiseen perustuvaa osallistavaa luonnonvarasuunnitteluna. Kuulemisessa tulee virkistyskäyttö nähdä laajana ja monimuotoisena ja huomioida erilaiset järjestöt ja uudet ulkoiluodot.

JULKISUUSPERIAATE METSÄHALLITUKSESSA

Suomen Latu pitää välttämättömänä julkisuusperiaatteen kirjaamista sekä Metsähallituksen kaikkeen toimintaan että mahdollisen perustettavan Metsätalousyhtiön kaikkeen toimintaan mahdollisimman laajasti. Koska Metsätalousyhtiöllä on yksinoikeus valtion metsiin, eikä yhtiö tule toimimaan muissa metsissä, ei julkisuusperiaatteen kirjaamiselle ole hyväksyttäviä esteitä.

23.10.2015

HALLITUKSEN KOKOONPANO

Valtioneuvosto on Kansallisessa metsästrategiassa 2025 linjannut mm. seuraavasti:

”Kansalaisjärjestöillä on keskeinen rooli metsien virkistys- ja hyvinvointikäytön sekä metsäsuhteen kehittämistä koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Yhteistyötä metsäalan hallinnon ja kansalaisjärjestöjen kanssa tulisikin kehittää.”

Suomen Latu yhtyy Ulkoilufoorumin aiempaan kantaan (24.9.2015) ottaa ulkoilujärjestöjen edustus suoraan Metsähallituksen hallitukseen. Päätöksenteossa on ylintä johtoa myöten oltava mukana vahva virkistyskäytön asiantuntemus ja jokamiehenoikeuksia käyttävän kansalaistoiminnan näkökulma.

Suomen Latu esittää, että

Metsähallituksen hallituksen kokoonpanossa huomioidaan ulkoilujärjestöjen edustus.

LAUSUNTOMENETTELY EDUSKUNTAKÄSITTELYSSÄ

Suomen Latu pitää välttämättömänä, että Metsähallituslain perustuslainmukaisuus arvioidaan eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnassa suhteessa perustuslain 20 § Vastuu ympäristöstä, 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ja 12 § Sananvapaus ja julkisuus (asiakirjajulkisuuden osalta).

SUOMEN LATU

Eki Karlsson

toiminnanjohtaja